

Phyphox – urządzenie pomiarowe w obudowie telefonu lub tabletu

Tomasz Greczyło
Uniwersytet Wrocławski

Wprowadzenie

Postęp technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) wydaje się nie mieć końca. Sprzedawcy przenośnych urządzeń mobilnych oferują coraz mniejsze i coraz sprawniejsze urządzenia. Zgodnie z badaniami tzw. *smartfonizacji*¹ już 64% Polaków posiada smartfon a 13% tablet, co przekłada się na łączną liczbę ponad 25 mln urządzeń. Okazuje się także, że coraz częściej korzystamy z nich w ciągu dnia, co przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Procent czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń mobilnych (infografika za [1])

Dostęp do informacji jest powszechny. Co ważne, w każdej polskiej szkole znajduje się przynajmniej jedna pracownia komputerowa z dostępem do sieci Internet (już wkrótce z łączem szerokopasmowym), a jakieś urządzenie umożliwiające swobodne poruszanie się w wirtualnej rzeczywistości ma niemal każdy.

Wprawdzie rzesze użytkowników technologii wykorzystują ją do znanego z anegdot i memów „oglądania kotków”, jednak są też tacy, którzy tworzą aplikacje niewątpliwie usprawniające życie ich użytkowników. W tym kontekście nadzieją napawa fakt, że choć w większości szkół generalnie kategorycznie zabrania się korzystania z telefonów komórkowych, to dopuszcza się ich użycie do celów związanych z bezpieczeństwem oraz **edukacją**. Edukatorzy mają świadomość, że technologia silnie wpływa na rozwój emocjonalny i poznawczy młodego pokolenia tzw. „cyfrowych tubylców”² i dlatego coraz głośniejsze zachęcają osoby

¹ POLSKA.JEST.MOBI 2018, 4 edycja raportu.

² M. Prensky, Digital Natives, Digital Immigrants, *From On the Horizon*, 2001, Vol. 9 No. 5.

oraz instytucje zajmujące się edukacją młodego pokolenia do wszechstronnego wykorzystywania zdobyczy techniki.

Potrzebę zmian i wzbogacania warsztatu pracy nauczyciela potwierdzają prowadzone od wielu lat na całym świecie badania edukacyjne³. Nie oznacza to oczywiście, że technologię trzeba wciskać na lekcje drzwiami i oknami – oczywiście należy ją wykorzystywać, jeśli przynosi wymierne korzyści. Nie da się o tym przekonać bez autentycznego zaangażowania – projektowania i prowadzenia działań, w których TIK jest wykorzystywana⁴. W przypadku lekcji fizyki działania te są nieodłącznie związane na przykład z prowadzeniem samodzielnych badań oraz opisywaniem i wnioskowaniem na ich podstawie⁵. Umiejętności doświadczalne stanowią kluczowy komponent kompetencji przyrodniczych. Wykorzystanie narzędzi TIK, głównie telefonów komórkowych i tabletów, może stać się inspiracją do kontekstowego ilustrowania i badania zjawisk dotąd wymagających odpowiednich warunków bądź specjalistycznego sprzętu.

W takim kontekście na szczególną uwagę zasługuje aplikacja o nazwie **phyphox**⁶ dostępna na urządzenia pracujące z systemem operacyjnym Android⁷ oraz iOS⁸. Celem artykułu jest prezentacja podstawowych funkcji aplikacji, której nazwa jest akronimem wyrażenia *physics phone experiments* – fizyczne eksperymenty z telefonem. Autor artykułu współpracuje z twórcami aplikacji nad tłumaczeniem jej interfejsu użytkownika oraz opisów doświadczeń na język polski i jest ambasadorem tego wyjątkowego narzędzia wspomagającego nauczanie – uczenie się fizyki. W listopadzie 2018 roku zespół świętował półmilionową instalację aplikacji – rys. 2.

Rys. 2. Podziękowanie od Zespołu physphox za 500 000 instalację (infografika za [1])

³ Michael J. Reiss, *Framing the secondary science curriculum Beyond 2020: ten questions for science education*, SSR, Sept. 2018, 100(370).

⁴ <http://warsztatpracynauczycieli.blogspot.com/2018/01/technologie-w-nauczaniu-model-samr.html> (dostęp 11.12.2018).

⁵ D. Sokołowska, *Ewolucyjny proces implementacji IBSE w szkołach, na podstawie „Learning Through Inquiry”* (2012) M. Artigue, J. Dillon, W. Harlen, P. Lena, wydanej w ramach Projektu Fibonacciego, dotyczącego implementacji na szeroką skalę metodologii odkrywanie przez rozumowanie w naukach przyrodniczych (IBSE). The Fibonacci Project – <http://www.fibonacciproject.eu/> (2010-2013).

⁶ <http://phyphox.org/> (dostęp 14.12.2017).

⁷ Android, Google Play są znakami towarowymi Google Inc.

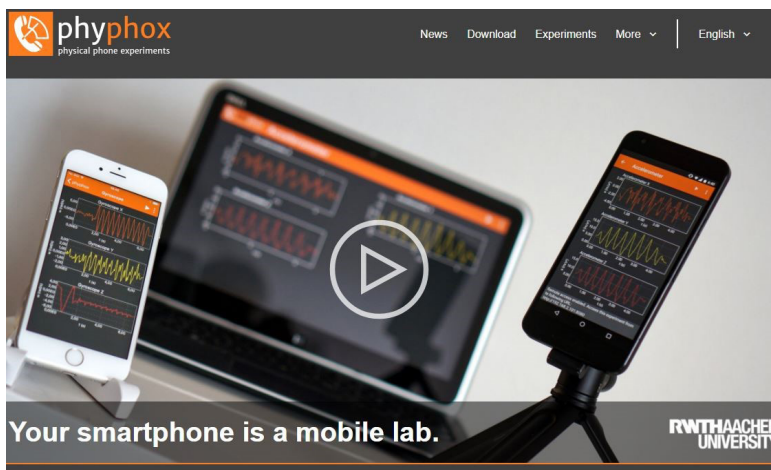
⁸ iOS, iPhone OS, AppStore są znakami towarowymi Apple Inc.

Projekt phyphox

Projekt phyphox powstał w II Instytucie Fizyki Uniwersytetu RWTH Aachen w Niemczech dzięki działaniom zespołu w składzie:

- Sebastian Staacks – odpowiedzialny za koncepcję i rozwój projektu,
- Christoph Stampfer – pracujący nad koncepcją projektu,
- Jonas Gessner – zajmujący się implementacją iOS,
- Frank Posthoff – odpowiedzialny za stronę graficzną przedsięwzięcia.

Najważniejsze informacje na temat projektu phyphox znaleźć można na stronie: <http://phyphox.org/> dostępnej w języku angielskim i niemieckim. Rysunek 3 przedstawia widok fragmentu strony.

Rys. 3. Widok fragmentu strony www projektu phyphox (dostęp 14.12.2017)

Charakterystyka aplikacji

Phyphox jest bezpłatną, ogólnodostępną na platformie Google Play⁷ oraz AppStore⁸ aplikacją, którą wyróżnia:

- wielojęzyczny interfejs użytkownika,
- współpraca z wbudowanymi czujnikami urządzeń mobilnych oraz wybranymi czujnikami w technologii Bluetooth,
- zbiór (stale poszerzany) gotowych do użycia doświadczeń podzielonych tematycznie,
- strona internetowa, na której znaleźć można wiele dodatkowych informacji m. in. filmy instruktażowe, materiały dydaktyczne oraz dedykowany kanał YouTube,
- możliwość eksportowania danych do dalszej obróbki w wielu popularnych formatach m. in. xlsx, CSV,
- możliwość zdalnego kontrolowania eksperymentu poprzez sieć Wi-Fi,
- szata graficzna i funkcjonalność interfejsu użytkownika.

Instalowanie aplikacji

Aplikację phyphox należy pobrać na urządzenie mobilne i zainstalować zgodnie ze standardowymi procedurami systemu operacyjnego urządzenia. Po zakończeniu instalacji na pulpicie urządzenia pojawi się ikona aplikacji.

phyphox

Rys. 4. Nazwa i ikona aplikacji phyphox⁹

Po pomyślnym zainstalowaniu aplikacji i jej uruchomieniu użytkownik ma do dyspozycji ćwiczenia (rys. 5):

- umożliwiające uzyskanie tzw. surowych danych rejestrowanych przez poszczególne czujniki (lista *Surowe dane*),
- wykorzystujące mikrofon urządzenia (lista *Akustyka*),
- związane z aspektami ruchu (lista *Mechanika*),
- wykorzystujące pomiar czasu (lista *Czasomierze*),
- zawierające narzędzia (lista *Narzędzia*),
- nawiązujące do przykładów z życia codziennego (lista *Życie codzienne*).

Rys. 5. Widoki poszczególnych grup ćwiczeń w panelu aplikacji phyphox

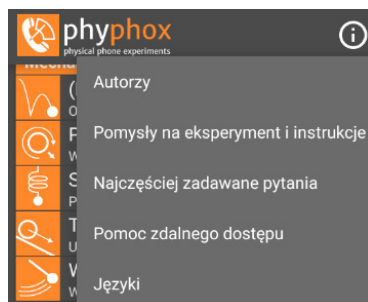
⁹ Wszystkie symbole są znakami towarowymi ich właścicieli.

Doświadczenia, których opisy wyświetlane są w głównym oknie dialogowym w kolorze szarym, nie są aktywne ze względu na brak w urządzeniu czujnika niezbędnego do ich przeprowadzenia. W ilustrowanych przykładach, w związku z brakiem czujnika ciśnienia, sytuacja taka ma miejsce w przypadku ćwiczenia *Ciśnienie* – rys. 5 – oraz ćwiczenia *Winda* – rys. 5.

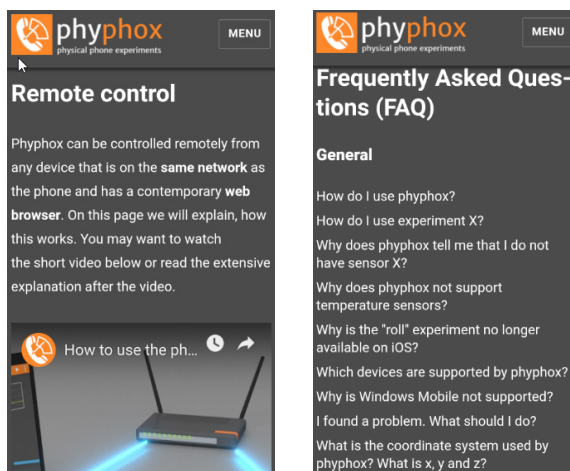
Dodatkowe informacje na temat aplikacji uzyskać można, wybierając symbol informacji (litera „i” w okręgu) w głównym oknie dialogowym. Rysunek 6 przedstawia widok dostępnych – w pojawiającym się wówczas oknie dialogowym – opcji.

Wybranie poszczególnych opcji umożliwia:

- uzyskanie informacji o zespole twórców projektu,
- zapoznanie się z opisami doświadczeń oraz instrukcjami do nich,
- znalezienie odpowiedzi na często zadawane pytania (rys. 7 z prawej),
- uzyskanie wsparcia dotyczącego zdalnego kontrolowania pomiarów (rys. 7 z lewej),
- określenie języka interfejsu aplikacji.

Rys. 6. Opcje informacji

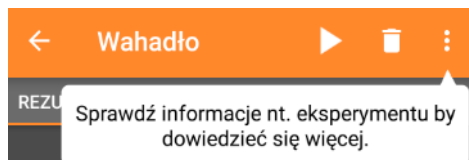

Rys. 7. Widoki kolejnych okien dialogowych wybranych opcji informacji

Zarówno informacje dotyczące zdalnego sterowania, jak i odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania, prezentowane są na anglojęzycznej stronie internetowej, z którą łączy się urządzenie.

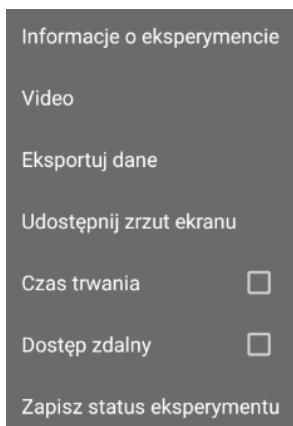
Praca w ćwiczeniu phyphox

Pracę z konkretnym ćwiczeniem rozpoczyna się po wybraniu jego nazwy na ekranie dotykowym urządzenia. Rysunek 8 przedstawia widok ekranu tuż po uruchomieniu ćwiczenia *Wahadło*. Poszczególne elementy górnego paska zostaną szczegółowo przedstawione poniżej, na rysunkach 9 i 10.

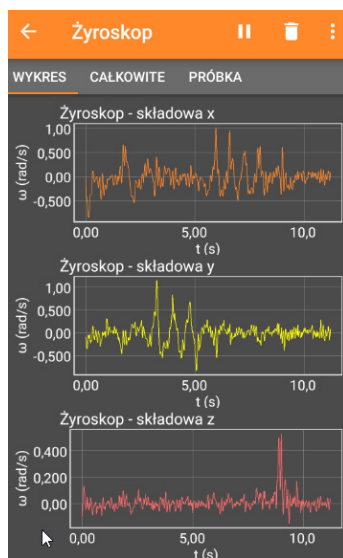
Rys. 8. Widok okna ćwiczenia *Wahadło*

W najwyższym pasku ćwiczenia znajdują się następujące elementy (od lewej):

- strzałka – służąca do opuszczenia ćwiczenia,
- nazwa ćwiczenia,
- trójkąt **play** rozpoczynający pomiar,
- symbol kosza usuwający wyniki pomiarów,
- symbol trzech kropek, pod którym kryje się dodatkowe okno dialogowe przedstawione na rysunku 9 i omówione poniżej:
  - wyświetla informacje o ćwiczeniu (przykładowy widok okna z informacjami przedstawia rys. 14),
  - włącza dedykowane do ćwiczenia wideo (przykładowy widok filmu przedstawia rys. 14),
  - pozwala wyeksportować dane w postaci pliku arkusza kalkulacyjnego (widok okna przedstawia rys. 13 z prawej),
  - pozwala udostępniać zrzut ekranu,
  - umożliwia ustawienie warunków rozpoczęcia i trwania pomiaru (widok okna przedstawia rys. 11 z lewej),
  - pozwala na zdalny dostęp do ćwiczenia (kolejne okno przedstawia rys. 11 z prawej),
  - zapisuje wyniki eksperymentu (okno dialogowe widoczne na rys. 13 z lewej).

Rys. 9. Menu widoczne po naciśnięciu trzech kropek

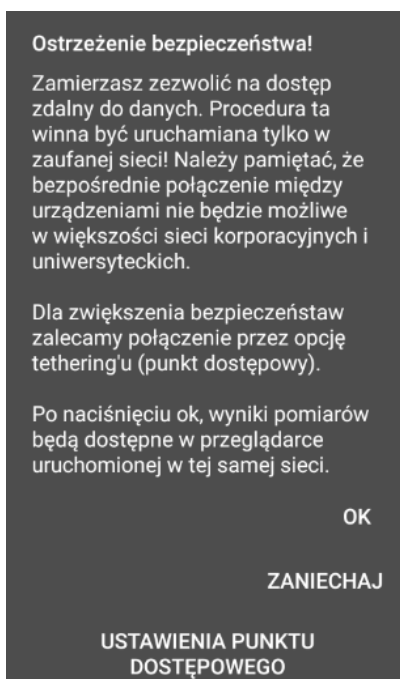
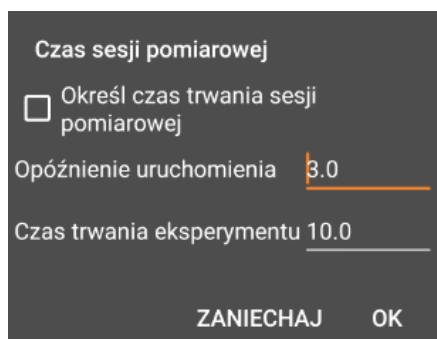

Rys. 10. Widok wykresów wizualizujących wyniki pomiarów

Pomiar – rejestrowanie wskazań czujników urządzenia mobilnego – rozpoczyna się automatycznie po naciśnięciu pulsującego w stanie oczekiwania symbolu **play**. Wyniki pomiarów są wizualizowane w czasie rzeczywistym na przygotowanym wykresie bądź wykresach, co na przykładzie ćwiczenia *Żyroskop* przedstawiono na rysunku 10.

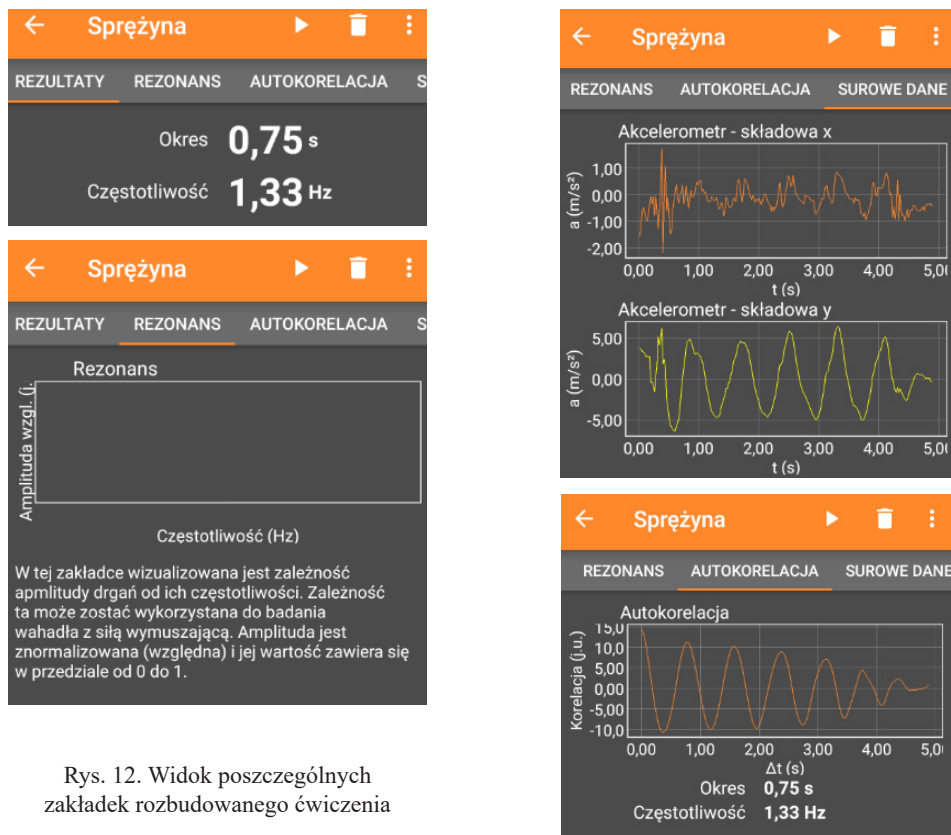
Użytkownik aplikacji ma możliwość ustawienia dodatkowych warunków pomiaru – opóźnienia rozpoczęcia rejestrowania oraz określenia całkowitego czasu trwania, co prezentuje rysunek 11 z lewej. Ponadto, możliwe jest zdalne kontrolowanie pomiaru – widok okna dialogowego w tym przypadku przedstawia rysunek 11 z prawej.

Rys. 11. Okna dialogowe zaawansowanych ustawień pomiaru

Po zaakceptowaniu ostrzeżenia (przycisk OK) na ekranie urządzenia prezentowany jest adres URL, którego wpisanie w przeglądarce innego urządzenia podłączonego do tej samej sieci, co urządzenie pomiarowe, pozwala na zdalne kontrolowanie przebiegu doświadczenia. Opcja ta jest szczególnie pomocna w przypadku wykonywania ćwiczeń, w których urządzenie jest np. zamknięte w puszcze (*Toczenie*) bądź wisi zamocowane do sprężyny (*Sprężyna*).

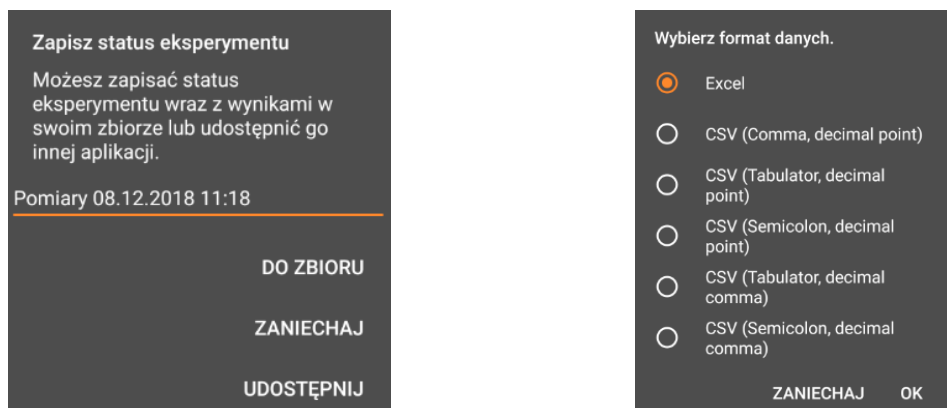
W większości doświadczeń wyniki pomiarów prezentowane są w sposób kompleksowy, w kilku zakładkach, których nazwy – charakterystyczne dla wykonywanego ćwiczenia – widoczne są poniżej omawianego już górnego paska (rys. 8). Przełączenia między poszczególnymi zakładkami dokonuje się, wybierając stosowne nazwy, co przedstawiają zrzuty ekranu – rys. 12 – uzyskane w ćwiczeniu *Sprężyna*.

Rys. 12. Widok poszczególnych zakładek rozbudowanego ćwiczenia

Zapisywanie i przesyłanie danych

Zarejestrowane w ćwiczeniach wyniki pomiarów można zapisać, korzystając z opcji *Zapisz status eksperymentu* oraz wyeksportować do dalszej obróbki z wykorzystaniem opcji *Eksportuj dane* (przedstawionych na rys. 9). Okna dialogowe obu procedur widoczne są na rys. 13.

Rys. 13. Okna dialogowe zapisywania i przesyłania danych

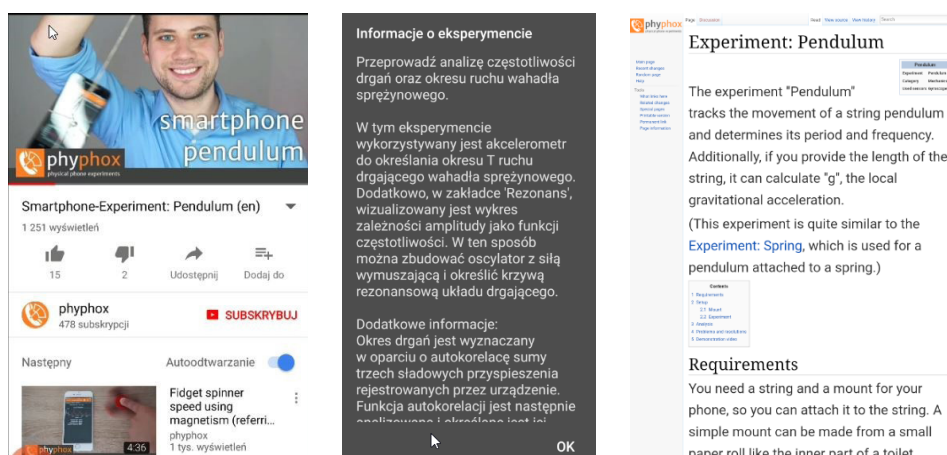

Materiały wspomagające

Projekt phyphox wyróżnia kompleksowa obudowa dydaktyczna, na którą składają się następujące elementy:

- materiały dostępne na stronie www, między innymi opisy doświadczeń w postaci wideoinstruktarzu (w języku angielskim) – rysunek 14¹⁰,
- materiały do druku (obecnie tylko w języku niemieckim),
- strony wiki z kompleksowymi informacjami (w języku angielskim) – rysunek 14¹¹.

Dodatkowe informacje są także dostępne bezpośrednio z panelu aplikacji po wybraniu polecenia *Informacje o eksperymencie* oraz *Video*. Poniższe rysunki prezentują widoki okien dialogowych pojawiających się po wybraniu stosownych opcji.

Rys. 14. Materiały wspomagające poszczególne ćwiczenia phyphox

Podsumowanie

Coraz częściej autorzy materiałów dla nauczycieli proponują działania edukacyjne, podczas których wykorzystywane są narzędzia TIK¹². Znajdują one zastosowanie także w trakcie prestiżowych konkursów uczniowskich np. Turnieju Młodych Fizyków czy Olimpiady fizycznej¹³. By jednak korzystanie z oprogramowania takiego jak **phyphox** stało się codziennością szkolną, nie wystarczy dostępność w języku ojczystym i bogaty zbiór ćwiczeń. Edukatorzy, nauczyciele

¹⁰ <http://phyphox.org/experiment/?video=1> (dostęp 08.12.2018).

¹¹ http://phyphox.org/wiki/index.php?title=Main_Page (dostęp 8.12.2018).

¹² K. Błaszczak, J. Borgensztajn, T. Greczyło, A. Kosowska, T. Nowacki, G. Skirmuntt, *Scenariusze lekcji przedmiotów przyrodniczych w szkole podstawowej*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2018

¹³ <http://www.kgof.edu.pl/archiwum/68/of68-1-2.pdf> (dostęp 11.12.2018).

i instytucje wspomagające pracę szkoły winny podejmować szereg dodatkowych czynności¹⁴:

- promować uczenie się przez odkrywanie wzorowane na dociekaniu naukowym (Inquiry Based Science Education - IBSE), rozumiane jako prowadzenie eksperymentów i doświadczeń metodami umożliwiającymi uczniom samodzielne dochodzenie do wiedzy, kształtowanie umiejętności i postaw¹⁵;
- organizować warsztaty pracy uczniów tak, by możliwe było odkrywanie praw przyrody przy jednoczesnym rozbudzaniu ciekawości m. in. prowadzenie obserwacji i eksperymentów, myślenie analityczne oraz twórcze rozwiązywanie problemów;
- organizować nauczanie kontekstowe przejawiające się przede wszystkim w korelacji z codziennymi zjawiskami z życia ucznia, będące w powiązaniu z otaczającym go środowiskiem, przy jednoczesnym kształceniu umiejętności potrzebnych w szkole i poza nią, zwłaszcza w późniejszym życiu codziennym i zawodowym;
- podkreślać interdyscyplinarność kształcenia m. in. poprzez wskazywanie na integrację różnych dziedzin nauk przyrodniczych oraz analizę tych samych zjawisk z punktu widzenia różnych dyscyplin naukowych.

Należy również podkreślić, że korzystanie z TIK w procesie nauczania – uczenia się wiąże się z koniecznością poświęcenia przez nauczyciela znacznej ilości czasu, choćby na zapoznanie się z oprogramowaniem oraz przygotowanie zajęć. Dlatego bardzo ważnym działaniem, które powinno być podejmowane przez organy prowadzące szkoły i instytucje wspierające ich pracę, jest wszechstronne motywowanie nauczycieli do wykorzystania TIK. Wsparcie to powinno iść w parze ze stworzeniem w szkołach warunków do przygotowywania materiałów i narzędzi przez nauczycieli, a także ich gromadzenia oraz powielania, realizowanym na przykład poprzez zapewnienie nauczycielom dodatkowej przestrzeni do pracy (zaplecza i pomieszczenia przedmiotowego), środków technicznych (pracowni przyrodniczych, pomocy dydaktycznych) oraz wsparcie techniczne w osobie nauczyciela wspomagającego¹⁶. Przygotowując propozycje zajęć z wykorzystaniem TIK, należy być świadomym związanych z tym korzyści, ale i zagrożeń.¹⁷

¹⁴ T. Greczyło, *Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji przyrodniczej*. Raport w ramach projektu Akademia Profesjonalnego Nauczyciela, MSCDN-OEliZK, 2015.

¹⁵ <https://warsztatpracynauczycieli.blogspot.com/2017/12/go-lab-i-nauczanie-przez-dziaanie.html> (dostęp 15.12.2017).

¹⁶ Podstawa programowa przedmiotów przyrodniczych w opiniach nauczycieli, dyrektorów szkół oraz uczniów, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013.

¹⁷ Radosław Mysior, *Dwa światy – cyfrowi tubylcy, cyfrowi imigranci – cz. I*, Remedium Nr: 7-8/2014 oraz cz. II, Remedium Nr: 9/2014.